

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Diana

Diana, Antonino

Coloniae Agrippinae, 1656

Detractio

urn:nbn:de:hbz:466:1-40647

desire mor
te propin
qui ob bonu
heredita
tis.

Vel filiaru
ne inhone
stam nubant.

Aut etiam
infram
ongam in
firmi ac
manduca
temq non
patiamur.

Et inimici
ad maius
malum sibi
vel nobis
vitandam
Quamquam
ab his desi
deris ab
stinendum
sit.

Nō est mor
tale deside
rare pollu
tionem in
somnia ob
sanitatem.
Sed an pos
sit quis.

mortem naturalem propinqui, non ut
malum ipsius, sed ob aliquod emolu
mentum temporale ex eius morte sibi
secuturum, non esse peccatum mortale;
quia mors non desideratur, ut proximo
mala, sed ut bona desideranti. Et quibus
infert Azorius, tom. 1. lib. 3. cap. 12.
quasi 2. a fortiori, licitum esse matri
desiderare mortem filiorum, eo quia
ob deformitatem, vel inopiam non
possint conformiter suo statui nubere,
&c. Et Saucius, disputat. 2. num. 9. lici
tum esse optare sibi, vel proximo mor
tem ad vitandam molestam infirmita
tem, mendicitatem, aut simile incom
modum, dummodo desideretur in fi
genda à Deo, non ab homine iniuste, vel
a demone, part. 3. tract. 5. resolutione 84.
Quod ultimum docet etiam Grabado in
2. 2. contr. 3. tract. 6. disputat. 2. sect. 4. num.
12. contra Nauarrum cap. 15. num. 15. be
nè addens, id extra casum magnæ a fli
ctiois non posse fieri sine mortali; quia
lædit charitatem sibi debitam cupiens
priuari magno bono, cuius homo non est
dominus, absque causa notabili. Et in
hoc peccatum sæpè incidunt muliercu
læ, si non excusantur ex defectu delibe
rationis part. 3. tr. 14. resolut. 92.

3. Notat insuper Mendoza de spe, &
charit. vol. 2. disputat. 153. sect. 4. §. 48. pos
se nos aliquid mali optari inimico, quod
sit aptum ad vitanda maiora sua, vel no
stra mala. Et sic posse nos desiderare, ut
Deus mortem illius acceleret, si melio
rem viuendi normam non sit captatu
rus, vel si iniquè, & quidem irreparabili
ter, est nos vexaturus: quia id est desi
derare bonum, & sibi, & nobis: sed hæc
non sunt consulenda, ne corruptæ ira
scibili laxentur habent, part. 3. tra
ctat. 13. resolutione 89. §. Qui et
iam.

4. Item desiderare pollutionem in
somnia ad aliquem bonum finem, & de
ea eueniente gaudere, non est peccatū
mortale. Vide V. Pollutio, num. 9.

5. Super sunt duo dubia. Primum: An
optare, ut quod est intrinsecè malum,
non sit malum, si peccatum mortale?
Et non semper esse ait Vasq. in 1. 2.

disp. 116. c. 2. sed attendendum esse mo
rtuum: itaque non esse mortale, si quis
sæpius in fornicationem ex fragilitate
incidens optaret illam esse licitam, sed
Sanchez summ. tomo 1. lib. 1. cap. 2. num. 23.
contra tenet: nam hoc esset, velle mu
tare ordinem, & bonum totius naturæ
ob suum bonum particulare, quod est
dissentaneum rectæ rationi, part. 3. tract.
7. res. 47.

6. Secundum dubium. An voluntas, Aut deside
seu desiderium conditionatum circa rare malū
rem naturaliter interdictam sit mortale: intrinsecè.
v. gr. si quis dicat: Occiderem inimicum, cum condi
tione si non tione si non
Deum offenderem, Layman lib. 1. tr. 3. tione si non
cap. 6. num. 10. & alij affirmant, quod respon
dent, quia actus similes nō possunt præ
sciendere à malitia: & conditio illa inuo
luit contradictionem, sed Vasquez in
disp. 116. c. 2. num. 4. respondent negatiuè,
quando conditio tollit omne malum, ut
supradicta, secus si non auferatur totum, ut
esset hic actus: Occiderem inimicum nisi
supplicium primum, ibid. §. Notandum.

DETRACTIO.

† **D**etractio est, cū quis proxi
mi famam de honestate cum
intentione nocendi. Fit autem octo
modis, quatuor circa malum, & quatuor
circa bonum proximi, qui continentur
his versibus:

Imponens, auget, manifestans, in mala
verrens,
Qui negat, aut minuit, tacuit, laudatque
remissio.

2. Est detractio ex suo genere pecca
tum mortale quia est contra iustitiam. Est ex suo
Potest tamen esse veniale ex leuitate genere pec
materie, ut si quis narraret leuem alte
tate.
rius imperfectionem, ita Lessius lib. 2. c.
11. disp. 3. num. 1. Limita tamen nisi leuis
imperfectio narraretur de tali persona,
ut reputaretur grauis: Item ordinariè Sed aliqui
loquendo, non est mortale narrare defe
do sit leue
ctus naturales animi, aut corporis, ut es
ex leuitate
se ignatum, parui ingeni, aut esse cocū, materia
gibbosum, &c. Et Petrus Nauarra li. 2. c. 1. ut si nar
-

Mm 3.

4. n. 307.

ventur vi-
tia proxi-
mi leuia,
ex corpora
lia.
Et similia.

4. n. 307. putat non esse mortale aperire defectus natalium, vt dicere aliquē esse natum de adulterio, sacrilegio, &c. nisi ex hoc proximus in mente auditorum puretur valdē contemnendus. Tandem nō est mortale, dicere in genere aliquē esse superbū, auarum, &c. quia hæc verba, per se loquendo, nō sonant peccata mortalia, sed naturalem inclinationem, vel culpam venialem. p. 2. 5. ref. 69.

In narrā
peccata pro
ximi audi-
ta, referē-
que vt re-
lata sim-
pliciter,
peccat mor-
taliter.
affirmat
Sorus.

Et ex parte
Azorius.
Sed Caieta-
nus proba-
biliter ne-
gat.

Casorū nō
peccat mor-
taliter refe-
rens amico
iniuriā sibi
secreto illa-
tam, ad le-
niendū do-
lorem.

Imō proba-
bile est nec
peccare

3 Narrans peccata alterius audita, quamuis expressē afferat, se nihil certo scire, sed tantum recensere, quæ audiuit secundum verum, de inst. lib. 4. q. 6. art. 3. ad 4. & alios, peccat mortaliter. Nam est causa, vt illi auditores peccata proximi sciant, & proximus apud plures famam amittat. Azorius, p. 3. lib. 2. c. 6. & alij hanc sententiam tenent in casu, quo talis narrans sit tantæ auctoritatis, vt ipsi credatur, etiam audita referenti, vel quando eo modo narrat, vt auditores parer ex leuitate credituros. Hæc duæ opiniones sunt probabiliores, & simpliciores. Sed probabiliter etiam docuit Caietanus in 2. 2. q. 33. art. 2. dub. 2. & post ipsum Tannerus ibid. d. sp. 4. q. 8. dub. 7. n. 139. talem simpliciter, & sine additione, aut confirmatione narrantem peccata proximi, non peccare mortaliter. Nā si credatur diffamatio proximi, non tam erit diligentis, quam audientium. p. 3. tr. 5. ref. 28.

4 Narrans amico iniuriam sibi ab alio secreto illatam, ad leniendum dolorem, non peccat mortaliter. Nam nimis durum esset, & repugnans humanæ consuetudini, obligare aliquem ad ferendas iniurias in seipso, & prohibere illi communicationem cum amico, vt leuius ferat. Ita Syluius in 2. 2. q. 6. 2. art. 2. 1. q. 5 & alij. Imō Cruz p. 3. q. 2. art. 2. dub. 3. concl. 1. putat non esse mortale, si is, nō valens iniuriam ferre, in quærimonias publicas præ dolore præsumpat, ex quo iniurias infametur, hoc enim homini naturalissimum est. p. 3. tr. 5. ref. 32.

5 Qui sine causa iusta manifesta occultum proximi crimen vni, vel duobus viris prudentibus, quos scit non euulguros, Turrianus in 2. 2. com. 2. disp. 53. dub.

8. nu. 2. & alij dicunt peccare mortaliter, & hanc esse communem opinionem recentiorum Thomistarum. Nam diffamare proximum apud vnum virū magis nominis, est maioris detrimenti, quam apud decem plebeos, quilibet enim plerisque facit quod habeat rectam opinionem sui viri vni grauis, quam decem plebei. Deinde, quia iudicium temerarium, quamuis extra non patet, est peccatum mortale, propterea quod frater amittit bonum nomen apud iudicantē, ergo ad detractionem mortalem satis est diffamare quem apud vnum. Tertio, is cui prudenter reuelas, poterit similes prudentes inuenire, & conficios facere, & sic frater infamabitur apud multos. Quarto, alias non esset peccatum mortale, detrahentem audire, vt docent sancti, & DD. nam prudens, cui confidi potest audire poterit. Sed ego cum Tannero in 2. 2. disp. 4. q. 8. dub. 7. n. 138. probabilem puto sententiam contrariam Caietani in 2. 2. q. 62. art. 2. Nam, sicut quis non acquirit famam vno dicente, ita nec infamiam si vni dicatur. par. 3. tract. 5. resol. 33. & p. 2. tr. 17. resol. 22.

6 In casu autem supradicto vir prudens, cui soli, vel cum altero prudente narratur crimen occultum, non peccat mortaliter audiendo: quia talis infamia ex dictis non est notabilis. Sed quid si audiat eū alijs multis, & non corrigat? Respondeo, ex officio nō tenetur famam alterius defendere, vel ipsum corrigere: nec animaduertit, ex tali detractione magnum aliquod damnum secururū, non peccat mortaliter. Ita Tannerus, nu. 15. Item si corrigere desinat ex timore, negligentia, aut verecundia, non peccat mortaliter. Addit Bonacina de contr. disp. 2. q. 4. punct. 17. num. 8. talem ordinatiōem quando non debere detrahentem corrigere, quia dubius est, an peccatū, quod ille narrat, sit publicum vel occultum, & an iuste, vel iniuste narret, vnde fieri posset, quod ille iuste narret, & ipse iniuste reprehendat. In dubio autē præsumendū potius est bonum, quam malum, nisi in contrariū adfuerit coniectura sufficientes. Vide alias causas, quæ excusant

fact non obstantem detractio[n]i apud Molinam, tom. 1. tract. 4. disp. 34. p. 2. tr. 17. resol. 24. p. 3. tr. 5. resol. 35. & p. 4. tr. 4. ref. 22. 9. 5. Facit.

Probabile est no[n] peccare mortaliter crimine alterius notorii ubi nescitur.

7 Docent etiam communiter DD. Soto lib. 5. q. 10. art. 2. esse peccatum mortale, saltem contra charitatem detegere peccatum alterius notorium facti (scilicet per rumores, & famam publicam) vel iuris (id est per sententiam iudicis) in loco, ubi ignorabatur. Nam in tali casu laeditur proximus in te graui, quod si rimetito xgerime ferre. Limitat hanc sententia Lesius part. 2. lib. 6. n. dub. 13. n. 68. nisi ille parum curaret se alibi innotari; vel crimina, de quo puatus fuit sit ita enorme, vt expedit, ad adificationem narrari. Sed ego, probabilem existimo sententiam Fagund. 2. part. 2. lib. 5. c. 3. n. 14. quod sic detrahentes non peccat, neque contra iustitiam, neque contra charitatem, siue crimen detegatur in loco, in quem eius fama facile, siue difficile, vel nunquam peruenitura foret. Quod Fagundez solide probat, & ad fundamentum contrariae sententiae respondet. Hanc etiam sententiam docet Lublinus verb. Fama, n. 28. part. 3. tract. 5. resol. 17. & part. 4. tractat. 4. resol. 128.

Et Religiosum publicum cantu reu punitum in Aula S. Officij apud Religiosos.

8 Petes: An liceat interuenientibus sententiae contra Confessarios sollicitantes in Aula Sancti Officij prolatas manifestare delinquentem, Respondet Soula de Conf. solit. tract. 2. cap. 16. num. 8. illicitum esse, & mortale; nam idem ibi in secreto profertur, vt delinquens non diffametur, & res limites tribunalis non excedat. Sed haec opinio loquitur de manifestatione coram secularibus; nam si manifestarent inter alios Ecclesiasticos, & Regulares, nulla orientur scandala, immo potius timor, & effectus bonus. Vt vero secularibus non manifestetur imponenda esse illis poenam excommunicationis, & dandum iuramentum ait Freycas add. quast. 24. n. 49. Nam secula excommunicatione, & iuramento, necaderit obligatio sub mortali part. 4. tract. 5. resolutione 41.

Qui proximo falsum

9 + Ex detractio[n]e oritur obligatio iustitiae ad restitutionem. Et quidem si

quis alicui falsum crimen imposuit, tenetur se retractare, & affirmare se falsum dixisse Immo Sylurus in 2. 2. quast. 62. art. 2. quast. 12. tract. 32. cap. 10. num. 245. tract. 10. & quast. 10. Villalobos tom. 2. tract. 11. diff. 37. num. 3. & multi alij docent, quod, si detractor non est vir magna auctoritatis, tenetur retractationem iuramento confirmare, & Molina tom. 5. disput. 41. si opus est, etiam testes adhibere. Sed Faber in 4. distinct. 13. quast. 3. disputat. 53. cap. 1. num. 32. ait: sufficere, quod simpliciter se retractet; nec aliud requirere D. Thomam 2. 2. quast. 82. artic. 2. ad 2. Scotum in 4. dist. 15. & alios Doctores antiquos part. 3. tract. 5. resol. 39.

crimen impositum, teneatur retractare, & affirmare se falsum dixisse. Immo Sylurus in 2. 2. quast. 62. art. 2. quast. 12. tract. 32. cap. 10. num. 245. tract. 10. & quast. 10. Villalobos tom. 2. tract. 11. diff. 37. num. 3. & multi alij docent, quod, si detractor non est vir magna auctoritatis, tenetur retractationem iuramento confirmare, & Molina tom. 5. disput. 41. si opus est, etiam testes adhibere. Sed Faber in 4. distinct. 13. quast. 3. disputat. 53. cap. 1. num. 32. ait: sufficere, quod simpliciter se retractet; nec aliud requirere D. Thomam 2. 2. quast. 82. artic. 2. ad 2. Scotum in 4. dist. 15. & alios Doctores antiquos part. 3. tract. 5. resol. 39.

Et, si non est magna auctoritatis, etiam iuramento.

10 Qui verum crimen, sed occultum alterius propagauit, sufficit, quod se retractet apud illos, quibus crimen manifestauit, etiam si hi aliis notum fecerint: quia posterior haec infamia per accidens sequitur ex priori, & ex malitia audientium, qui etiam ipsi tenentur apud suos auditores restituere. Ita Villalobos tom. 2. tractat. 11. diff. 37. num. 11. Vide etiam Tannerum in 2. 2. disputat. 4. quast. 6. dub. 6. num. 145. part. 3. tractat. 5. resol. 34. Immo in hoc casu restituendi sufficit, quod de tali delicto non amplius loquatur apud eosdem, & illum laudet, honorifice de eo, & cum eo loquendo. Ita Caietanus in 2. 2. quast. 72. art. 2. & alij part. 3. tractat. 5. resol. 30.

Qui vero crimen occultum manifestauit, etiam si hi aliis notum fecerint: quia posterior haec infamia per accidens sequitur ex priori, & ex malitia audientium, qui etiam ipsi tenentur apud suos auditores restituere. Ita Villalobos tom. 2. tractat. 11. diff. 37. num. 11. Vide etiam Tannerum in 2. 2. disputat. 4. quast. 6. dub. 6. num. 145. part. 3. tractat. 5. resol. 34. Immo in hoc casu restituendi sufficit, quod de tali delicto non amplius loquatur apud eosdem, & illum laudet, honorifice de eo, & cum eo loquendo. Ita Caietanus in 2. 2. quast. 72. art. 2. & alij part. 3. tractat. 5. resol. 30.

Immo satis est, quod apud illos euerit de eodem honorifice loqui, &c.

11 Si infamator non potest famam restituere, nisi cum periculo vitae, non tenetur: quia vita est res nobilioris ordinis, quam fama, & res inferioris ordinis non debet resarciri cum detrimento rei superioris ordinis. Quod procedit, etiam si infamia esset maxima, puta haereticis, criminis laesa maiestatis, &c. & etiam si infamator sit plebeius, & infamatus vir nobilis, Ita Malderus in 2. 2. tractat. 7. cap. 2. dub. 9. contra Sotum de iust. lib. 4. quast. 6. artic. 3. ad 4. part. 3. tractat. 5. resolutione 30. 5. Notandum est quinto.

Non tenetur quis restituere famam cum periculo vitae.

12 Si infamator non potest restituere famam, non tenetur illam compensare pecunia. Ita Laymann lib. 3. sect. 5. pecunia. tractat. 3. part. 2. cap. 7. num. 3. & alij. Sed contraria sententia Soti de iust. lib. 4. q. 94.

Nec illam compensare pecunia.

9. 176.

6. art. 3 ad 4. & aliorum est probabilis. Ibid §. Notandum est tamen. & tractat. 6. resol. 53 §. Vnde tunc.

Qui semel 13 Qui se mutuo infamauerunt, tunc infama possit uti compensatione, ita ut ne uerint, non ter restituere teneatur, nisi alter restitueret tenetur re velit: non potest autem fieri compensatio reddendo maledictum pro maledicto. Ita Syluius in 2. 2. quæst. 62. articulo. **Cuius restituitur** 2. quæst. 10. contra Turrianum in 2. 2. 10. 1. disput. 53. dub. 5. num. 7. resol. 30. cit. §. Notandum est secundum alios casus, quibus libereres à restitutione famæ, vide p. 11. Cr. 6. res. 57.

DISPENSARE.

Dispensare in uotis, & iuramentis quis possit, & in quibus, vide sub verb. *Voti relaxatio*: Circa irregularitates, vide verb. *Irregularitatis dispensatio*. Quis possit dispensare ad debitum, vide verb. *Incestus*.

In impedimētis matrimonij 1 Circa impedimenta matrimonij, quæ tantum impediunt, dispensare potest Episcopus. In dirimentibus, ante celebrationem regulariter solus Papa: post celebrationem bona fide, saltem ueniens, publicè factam, si impedimentum est occultum, & separatio coniugum nequit fieri absque magna famæ iactura, aut scandalo, aliòve magno detrimento, & non est facilis ad Papam recusus, vel ad alium habentem ad id potestatem, ut si est periculum in mora, &c. dispensare potest Episcopus. Ita Pontius lib. 8. cap. 13. num. 4. & alij communiter. An etiam possit Commillarius Cruciatæ, vide sub eius nomine num. 4. part. 5. tractat. 14. resolutione 18. & olim part. 4. tractat. 16. res. 17. Potest etiam dari casus, in quo Episcopus dispensare possit in impedimento dirimente ante contractum matrimonium. Ut si sponsa mane ad Confessionem accedens, quando omnia parata sunt ad nuptias eodem uespere celebrandas, quæ hinc graui infamia omitti non possunt, aut differri, inueniatur dirimens impedimentum habere.

In hoc enim casu dispensare potest Episcopus, quia impedimenta sunt de iure humano, & eadem ratio, quia Episcopus dispensare possit post matrimonium, militat etiam antea. Ita Sanchez de matrimonio lib. 2. cap. 40. num. 7. part. 2. tract. 16. resolutione 17. à §. tota.

2 Si uero matrimonium cum impedimento mala fide contractum sit, quid inde sequatur, docent DD. communiter, Episcopum dispensare non posse: quia Tridenti sec. 23. cap. 5. de tali cõ. trahente dicit: *separetur, & spo dispensatio non obtinenda omnino careat*. At Moscosus tractat. 10. cap. 29. num. 22. huiusmodi afflictorum miseratus probabilem conatur reddere affirmatiuam sententiam.

Henriquez lib. 12. cap. 3. num. 2. quia Episcopus in sua diocesi de iure diuino potest quidquid potest Papa in toto orbe. Et eius quamuis potestas possit à Papa limitari, & de facto in hoc limitata sit; non tamen censetur limitare in omnibus casibus, sed in ordinatis, quando enim adest periculum animarum præsumitur Papa uelle, quod Episcopus suam iurisdictionem exerceat, & remedium adhibeat. Sic enim decet patrem, pastorem, & bonum dispensatorem. Et cum hac limitatione interpretatur Tridentinum: nam etiam Deus (ait ipse) prohibet homicidium, quod tamen permittit in necessariam defensionem. Et quemadmodum Concilium, loco citato prohibens dispensationem cum sic contractibus, non ligauit manus Pontificis, quia quando sibi uideretur congruum, dispensare queat; ita nec ligauit Episcopos: nam uterque habet iurisdictionem de iure diuino; ille quidem per se, hic uero per accidens, quando sibi Pontifex uertit, sua tamen dispensatio est necessaria ad animarum salutem, concurrētibus supradictis. Ita illic, qui tamen aduertit, talem dispensationem ab Episcopo non debere concedi, nisi clarum sit, adesse maximam necessitatem, & tunc cū maxima cautela, & diligentia. Sed an hæc sententia sit probabilis, alij iudicent. part. 5. tract. 14. resolut. 8.

3 Videatur quod Papa non possit dispensare.